

**PRESERVATION AND POPULARISATION
OF FOLK DANCE CULTURE OF LVIV REGION
IN THE CONTEXT OF AMATEUR GROUPS
IN THE LATE XX CENTURY:
HISTORICAL AND CULTURAL ASPECT**

**ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ
НАРОДНОЇ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЛЬВІВЩИНИ
В КОНТЕКСТІ АМАТОРСЬКИХ КОЛЕКТИВІВ
НАПРИКІНЦІ XX СТОЛІТТЯ:
ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ**

Yaroslav Sapeho¹

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-568-6-14>

Народна хореографічна культура Львівщини наприкінці XX століття мала багатшаровий і яскравий характер, демонструючи як ґрунтовні традиції, що формувалися століттями, так і інноваційні впливи, зумовлені соціально-культурно-мистецькими процесами, характерними для останніх десятиліть XX століття. Цей період був особливо фундаментальним для збереження, оновлення та популяризації регіонального автентичного танцювального фольклору, який виступав важливим засобом вираження національної ідентичності, духовної спадщини й творчої самобутності українського народу.

Львівщина, як один із провідних стилістичних етнокультурних центрів України, протягом століть зберегла значну кількість фольклорних танцювальних форм, притаманних різним етнографічним групам (бойки, лемки, опіляни, тощо). У танцях цих груп зберігалися ритмічні-танцювальна побудова, костюмові та музичні особливості, які не лише відображали певну етнографічну територію, але й формували виразні принципи, що мали високий естетичний потенціал.

Особливого значення у цей період набув процес сценізації народного танцю. Численні ансамблі народного танцю, такі як ансамбль «Юність», «Галичина», «Полісяночка», «Веселка», «Надністрирянка» ретельно збирали та фіксували інтерпретації танцювального фольклорного матеріалу, зберігаючи його стилістичну основу, але адаптуючи до сценічних законів. Хореографи створювали хореографічні композиції, в яких автентичні елементи комбінувалися з модернізованими формами

¹ Ivan Franko National University of Lviv, Ukraine

хореографії, що сприяло популяризації народного танцювального мистецтва серед широкого кола глядачів.

Велику роль у розвитку народного танцювального мистецтва Львівщини відігравала мережа дитячих мистецьких шкіл, культурно-освітніх установ, а також фольклорні фестивалі, конкурси, етнографічні експедиції. Участь у цих заходах відігравала не лише збереженню, а й завзятому передаванню традиційної танцювальної народної спадщини майбутнім покоління. Освітній компонент був невід'ємною частиною цього процесу, адже саме через педагогічні підходи відбувалося формування глибшого розуміння значення народного танцю як частини національного культурного коду.

Варто зауважити, що на межі XX–XXI століть яскраво й поступово відбувалося поєднання народного танцювального мистецтва з іншими видами мистецтва – музикою, театром, декоративним мистецтвом, що сприяло виникненню нових форм сценічного фольклору. Такі процеси не суперечили традиційності, а навпаки – свідчили про здатність народної хореографічної культури до розвитку, адаптації та внутрішньої модернізації.

На території Львівщини значну роль в системі аматорського народного танцювального мистецтва займають народні та зразкові ансамблі танцю, які стали ґрунтовними носіями регіональних танцювальних народних традицій і водночас покращували активному збереженню та популяризації українського автентичного танцю.

Одним із яскраво відомих колективів Львівщини є народний ансамбль танцю «Галичина», що діє при Городоцькому районному Народному домі. Заснований ще у 1963 році, офіційне визнання у вигляді почесного звання «Народний» колектив отримав у 1982 році. Народний ансамбль танцю «Галичина» завжди був цінним представником свого регіону на численних конкурсах та фестивалів. Репертуар колективу вирізняється на основі багатобарвного танцювального доробку західноукраїнського регіону, що демонструється в оригінальності танцювального матеріалу, так й в стилістиці виконання. Колектив досконало подає українські народні танці з різних етнографічних зон: гуцульські «Аркан» і «Півторак», прикарпатські «Обертинка» та «Горянка», покутські «Сербин» і «Голубка», закарпатський «Цифрований», а також буковинську «Волошку».

Завдяки високій танцювально-технічній майстерності виконання ансамбль отримав підтримку від місцевої влади, що виявилась у забезпеченні сценічними костюмами, які репрезентують хореографічну культуру різних регіонів України [1, с. 100].

Ще одним значущим представником аматорської народної танцювальної культури є Зразковий ансамбль пісні і танцю «Щирчанка», що виник у вересні 1978 року на базі середньої школи смт. Щирець Пустомитівського району. Вже у 1986 році колектив перейшов під юрисдикцію місцевого будинку культури, де і отримав свою назву. У 1988 році ансамбль здобув звання «Народний». Основу його репертуару представляють вокально-хореографічні композиції, де поєднується українська пісня, танець та музика [1, с. 100].

Неповторним явищем стало заснування вокально-хореографічного ансамблю «Веселі черевички», створеного у 1990 році при Львівській середній школі № 6 подружжям хореографів Марією та Володимиром Чмир. Ансамбль здобув визнання не лише на теренах України, але й за кордоном – у Польщі, Німеччині, Сирії, Тунісі та США – завдяки високохудожньому виконанню українських народних танців [1, с. 100].

Зразковий ансамбль танцю «Веселка», що функціонує при міському будинку культури «Молодість» у м. Новий Розділ, має унікальний репертуар, який будується на основі Прикарпатського, Закарпатського та Буковинського регіону. Ініціатором створення колективу був Ю. Трегубов, до якого у 1984 році приєдналася Т. Трегубова. Того ж року відбувся набір нової підготовчої групи, що стало початком активного розвитку ансамблю. У 1989 році, завдяки високому виконавському рівню, колективу було надано звання «Зразковий». Протягом наступних десятиліть ансамбль здобув численні нагороди, став лауреатом всеукраїнських та міжнародних конкурсів і фестивалів, зокрема фестивалю «Купальничка – 99» у Польщі [1, с. 100].

Одним із унікальних представників народного танцювального мистецтва Львівщини є Зразковий ансамбль танцю «Квіти України», який був створений у 1983 році у Львові на основі народного ансамблю «Мрія» під керівництвом досвідченого хореографа Ірини Колеснікової.

З моменту заснування колектив почав динамічно розвивати народно-сценічний напрям у танцювальному мистецтві, де активним засобом поєднуються в репертуарі традиційно-обрядова складова з елементами фольклору інших народів. Програма ансамблю включає широкий спектр хореографічних композицій українського, молдавського, угорського та польського походження, що дозволяє формувати у глядача багатогранне уявлення про танцювальну культуру різних етносів [1, с. 95]. Особливого колориту репертуару надають сюжетні танцювальні композиції, пов'язані з українськими традиціями, звичаями, обрядами та святами. Наприклад, у танці «Веснянка» демонструється енергія зображення природи, радість спільного колективного дійства та ніжність молодіжних ігор, які були поширеними на західноукраїнських теренах.

Хореографічна композиція «Козацький розгуляй» – це швидка танцювальна сцена з елементами бойового гопака, що відображає мужність, героїзм, завзятість з чітким ритмом і складною хореографічної чоловічою лексикою. Ансамбль активно гастролює, представляючи свої постановки не лише в Україні, але й за кордоном – у 1990 році він виступав у Австрії, Німеччині та Польщі, де здобув високу оцінку за автентичність та професійний рівень [1, с. 95].

В контексті мистецько-культурного простору Львівщини вирізняється народний ансамбль танцю «Надністрянка», що діє при міському Палаці культури м. Ходорів Жидачівського району. Колектив було створено ще у 1951 році, проте лише у 1976 році йому було присвоєно почесне звання «Народний». З часу заснування ансамбль перетворився на яскравий осередок збереження та презентації традиційного хореографічного мистецтва регіону. Під керівництвом заслуженого працівника культури України Ю. Коцовської, колектив увібрав найкращі зразки національної духовної спадщини, місцевого фольклору та хореографічної виразності [1, с. 95]. «Надністрянка» неодноразово долучалася до культурно-історичних подій загальнонаціонального масштабу, зокрема – до святкування 500-річчя Запорізької Січі, де її виступи слугували мистецьким заклик до єдності українського народу. У 1991 році ансамбль представляв Львівщину на міжнародному фестивалі українського фольклору «Берегиня» в Луцьку, де виступали представники української діаспори з таких країн, як Австралія, Нідерланди, Канада, Польща та інші. Репертуар колективу з успіхом демонструвався на сценах Тернополя, Львова, Києва, Миколаєва, Дніпродзержинська та інших міст України, що підтверджує його важливу роль у популяризації національного танцю [1, с. 95].

Отже, народна танцювальна культура Львівщини кінця ХХ століття характеризується багатогранним спектром й унікальну стилістику танцювального виконання. Самобутність хореографічної культури Львівщини засвідчена через діяльність численних народних і зразкових ансамблів, які не лише зберігали автентичні зразки народного танцю, але й активно оновлювали репертуар, впроваджуючи нові сюжетні форми, комбінування етнічних стилів, використання регіонального костюму, музики, елементів побутового танцю. Така різноплановість дозволяє говорити про високий рівень професіоналізації аматорського мистецтва, яке відіграло важливу роль у процесі збереження національної культурної ідентичності.

Список використаних джерел:

1. Народна культура Львівщини. Львівський державний обласний центр народної творчості і культурно-освітньої роботи. Львів, 2013. 210 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/10pQBxoz9oH9V74OcRqsaEh8nEWH4yXm/view>
2. Пастух В. Модерні хореографічні напрями в Галичині (20–30-ті роки XX ст.). Київ : Знання, 1999. 41 с.
3. Плахотнюк О. Джаз-танець як феномен художньої культури : дис. ... канд. мистецтвознавства : 26.00.01 Теорія й історія культури. Львів, 2016. 295 с.
4. Плахотнюк О. Етносвітогляд фольклорного танцю в мистецькому просторі сучасності. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський зб. наук. праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Гельветика, 2021. Вип. 35. Т. 5. С. 4–8. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/35-5-1>